

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díjaszáz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-knál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Előfizetési felhívás

az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ 1877-ik évi II-ik félévi folyamára.

A magyar protestántizmus s általában a keresztyénség igaz barátait tisztelettel kérjük fel e Lap támogatására; előfizetési ára félévre 3 frt, mely szerkesztőhöz posta-utalványon küldendő be. — A Lap alakja, iránya, szelleme marad az eddigi, kívánván az Ur Jézus Krisztusnak, az anyaszentegyház láthatlan fejének ügyét tehetség szerint, de hűségesen, továbbra is szolgálni

A presbyterián nagy gyűlésről részletes és terjedelmes tudósításokat fog Lapunk hozni,

Debreczen, 1877. június 15.

Balogh Ferencz

hittanszaki tanár, felelős szerkesztő s kiadó.

Minő fokunak kell lenni azon képzettségnek, a mit, a mai világ, a protestáns lelkész-től megkövetelhet?

Ha azon időket élnek még ma is, hogy a keresztyénség még mindig teljes virágában állana; ha az egyház most is, mint hajdan, a világ legelső szellemi hatalmát képezné; ha a protestáns lelkészség is, mint egykor a római katolikus papság, oly nagymérvű hatalommal rendelkezne, hogy ő uralná az időt és kort; ő szabályozná a társadalomban az emberi dolgok fejlődését és lefolyását; egyszóval hogyha ő lenne a politikai élet terén is a primus motor, — úgy cikkünk homlokára a következő kérdést irtuk volna fel: „Mik azok a követelmények, a miket a protestáns lelkész a világtól mulhatlanul igényelhet?“ Mindez azonban — a mint a prózai való mutatja — egyáltalában nem így áll; s ugyanazért szorosán cikkünk tárgyánál maradva, lássuk s fejtegezzük röviden, hogy minő követelményekkel lép tehát a mai világképzettség a protestáns lelkészség elé?

A protestáns lelkésznek mindenekelőtt a keresztyéni és világképzettségnek minden javait teljesen el kell sajátítani, és pedig mindkettőt a legbensőbb és legszebb egybeköttetésben, úgy hogy az utolsó az elsőbbitől legyen át-

hatva s mintegy megszentesítve. Igen, mert a képzettség még magában véve épen nem surrogatuma a keresztyénségnek; s ha a magasabb foku világműveltségél a lelkész mind arról, a mi még szent és tiszteletreméltó, tudni semmit sem akar; ha ő azon dicső apostoli szózatot: „hiszek s azért beszélek így“ saját magára is alkalmazni nem tudja: úgy ő csakis zengő ércz és pengő czimbalomhoz lesz hasonló!

Az is igaz ugyan más oldalról, hogy bárminő mély és magasztos legyen is a mi hitünk; bárminő odaadó Krisztus iránti szeretetünk, — ez még magában véve egyáltalában nem lesz képes azon képzettséget helyrehozni, a mit a mai kor a protestáns lelkésztől kétségtelenül elvár! Mert, hogyha a lelkész feladata már abban áll, hogy épen a világra, az emberiségre hasson; ha ő magát a világot is mintegy képezni, művelni akarja: úgy ebből ránézve azon szoros kötelezettség áll elő, hogy alaposabb világismeretiséget, és a lehetőleg legtökéletesebb képzettséget kell elsajátítania. Csakis azon mértékben, a mint a lelkész kiképezve van, s a mint azon életet, a melyre hatni akar, a maga komoly valóságában ismeri; csakis akkor, hogyha ő korának erényeit és vétkeit helyesen fogja fel s ítéli meg; s más oldalról, hogyha ezeknek megismerésére teljes képzettséggel is bír, — találhatja fel azon pontokat, me-

lyekhez az evangyéliomi örök és nagyszerű igazságokat is csatolhatja, s melyekből kiindulva a keresztyénség szent ügyének is hasznos szolgálatot tehet!

Sokan ugyan azt szokták mondani, hogy a tudomány olyan mint a kétélű fegyver, melyet az ember legtöbb esetben még önnön maga ellen is fordíthat. Sokan, a világ bölcsességéről, az emberi tudományról kicsinylőleg vélekedve, azt állítják, hogy a protestáns lelkész tökéletesen megfelel feladatának akkor, hogyha a világi élet különféle eszéi és zajától elvonulva, a vesztá szüzekhez hasonlóan, csendes magánosságban a szent tüzet örökös égésben fenntartja. Ez valóban! mind igen szép és üdvösséges dolog lehet a római katolikus lelkészesség körében; de egy protestáns lelkésznel, a ki a népnek atyja, tanítója, tanácsadója tartozik lenni, a ki nemcsak plántálni, öntözni, de saját nyáját legeltetni is köteles, mulhatatlanul megkívánhatunk legalább némi magasabb fokú képzettséget.

Itt már most mindenesetre azon kérdés áll elő, hogy mik lennének azon eszközök, a melyek arra munkálnának, hogy a protestáns lelkész a mai korban megkívántató képzettséget elsajátíthassa.

Mindenekelőtt szigoruan meg kellene követelni, hogy a lelkész saját anyanyelvén kívül, a régi klasszikus nyelveket ismerje, a jelesebb modern nyelvek közül pedig egyet tökéletesen jól értsen. Különösen egy újabb élő nyelvnek bírása lenne már épen ránézve a tudományok kimeríthetlen forrása; ez lenne azon szőlőhegyben elrejtett kincs, a melyet a haldokló atya egykor gyermekeire örökségképen ráhagyott. Bárminő szorgalmas és tehetséges is legyen a magyar protestáns lelkész, de ha egy idegen nyelvet sem tett sajátjává, a kellő tudományos képzettséget épen nem szerezhetheti meg; a mennyiben az világos tény, hogy kezdetleges magyar protestáns theologiai és bölcsészeti irodalmunk egyáltalában nem áll azon ponton, hogy a vizsgálódó és tanulni szerető léleknek kellő táplálékot nyujthasson. Hogy pedig e cél eléressék, a lelkészsképeségi vizsgák egyikén, a régi nyelvek közül a latint, az újabb nyelvek közül pedig a németet, francziát és angolt felvenném, s egyszersmind kötelezővé tenném a vizsgálandókra nézve, hogy ezen nyelvek valamelyikében annyira jártasok legyenek, hogy zárt teremben egy tudományos értékű dissertációt is írhasanak. Természetesen a nyelvekre nézve egészen szabad választást engednék meg.

A természettudományoknak nagyobb fokú ismerettsége is olyan, a mit az előre haladó kor a protestáns lelkésztől hasonlóképen megkövetelhet. Hogy erre eddig nagyon kevés súlyt fektettünk, tökéletesen érthető volt, minthogy e tudományok ezelőtt még csakis kiskorúsági állapotban élődtek. Most azonban a természettudományoknak emelkedése, szokatlan felvirágzása, s legtöbb esetben pedig azoknak túlbecsülése okvetlen megkívánja azt,

hogy azzal, legalább főbb alapvonalaiban, megismerkedjünk. Ez alatt azonban nem azt értem én, mintha a protestáns lelkésznek egyenesen szaktárgyává kellene tenni a természettudományokat. Az e téreni jártasságot nem abban helyezném, hogy a theologus száraz matematikai tételekkel töltse idejét, hanem szükség főképen azon tanágakkal foglalkoznia, a melyekre támaszkodva, a természettudományok túlhajtott hypotheziseivel szemben, a keresztyén vallásnak Isten és világróli tanát kellő jártassággal és alapos-sággal is védelmezhesse. Épen ezért ajánlatos volna a geologiának, csillagászatnak, hőtannak stb. oly mérvbeni előadása, hogy azokat a theologusok is haszonnal hallgathassák. A német egyetemek hittani fakultásain azon tanárok, kik az apologetika tanításával foglalkoznak, e tanágakat is mind fel szokták ölelni, természetesen a természettudományok tévedéseit és vakmerő állításait itt-ott erősen meg-harczolva. Az angol theologiai fakultásokon pedig, mint p. o. a skót szabad egyház edinburghi kollégiumában is, a természettudományokat ily modorban, egy egészen önálló szaktanár adja elő.

A theológiával együttesen a bölcsészetet is alaposan tanulmányozni kell a protestáns lelkésznek. Épen abban állott eddig a protestáns theológiának kiváló jelentősége, különösen pedig épen Némethonban, hogy a bölcsészeti képzettségre mindig nagy súlyt fektetett. Világosan láthatjuk a német theologia történelméből, hogy a bölcsészeti tudományok virágzása korszaka, tökéletesen összekapcsolódik a theologia felvirágzásával is. Mint két iker testvérpár fejlődött és haladt előre e két tudomány a német egyetemeken egészen a legújabb korig; és pedig a legtöbb esetben mindig szép és békés egyetértésben.

Hajh! mondják ám sokan, ez mind igen szép és üdvös dolog lehet Némethonban, de nálunk, a mi protestáns tanintézetekben, ugyan hol szerezzék meg magának a theologus az anyira sürgetett bölcsészeti képzettséget? Ez mindenesetre tökéletesen jogosult ellenvetés is a mi jelenlegi körülményeink közt; azonban épen ezen szomorú állapot már az, a melyen okvetlen segítenünk kell ha azt nem akarjuk, hogy a kornak művelődés után törekvő szelleme egyenesen csúffá ne tegyen bennünket.

Hogy ezt megelőzhessük, mindenekelőtt kollégiumaink mostani helyzetén mulhatatlanul javítanunk kell. Oda kell törekednünk teljes erőnkől, sőt nagy áldozatok árán is, hogy a hittani szak mellé, egy jól berendezett bölcsészeti fakultás is állíttassék fel. Épen azért, hogy ezt annál könnyebben elérhessük, én a most meglevő hazai theologiai fakultásokat koncentrálnám. A két tiszai ref. egyházkerületben elég lenne egy hittani szak, melynek Debreczenbeni összpontosítása mellett szól azon körülmény, hogy a hitanhallgató ifjak itt mostanában Patak felett mindig nagy többségben voltak. Utoljára is a debreczeni főiskola jelen-

leg azon a fokon áll, hogy nem sok idő múlva egy jól szervezett protestáns egyetemmé nőheti ki magát, természetesen számítva egyes buzgó pártfogók áldozatkészségére, a minek köszönheti ez iskola eddigi fejlettségét is! Minthogy pedig épen az egyetemi képzettség már az, a mi a mi theologusainknak is a mai kor igényeinek megfelelő tudományos képzettséget megadhatja: épen azért, a hol csak kivihető lenne, hittani tanintézetünket a hazai állami egyetemekhez hozná közelebb. Valahogy azonban félre ne értessem! Nem azt akarom én ezzel mondani, hogy hittani tanintézetünk eddigi jellegét mintegy feladva, egyenesen az egyetemekbe olvaszszuk azokat be. Teljességgel nem! Hanem igenis azt, hogy tegyük lehetővé hittanhallgató ifjainkra nézve azt, hogy egyetemi előadásokat is hallgathassanak. Pesten, hol meg van már a ref. hittani szak, ez épen nem ütköznék valami nagy nehézségekbe. Igen szépen be lehetne ott a hittanároknak óráikat úgy osztani, hogy a theologusok az egyetemi előadásokra is eljárhatnának. A mi pedig az erdélyi református egyházat illeti: itt úgy is indult meg már nem csekély mérvű mozgalom a hittanszaknak Nagy-Enyedről Kolozsvárrai áthelyezése ügyében. S valóban! az erdélyi ref. egyház azon kedvező ajánlatokat, melyeket egyes kolozsvári egyetemi tanár urak tettek, azon esetben, hogyha a ref. hittanszak ide csakugyan áttéteik, csakis nagy örömmel fogadhatnák. Legalább én részemről egyáltalában nem értem, hogy mi ok tarthat mégis némelyeket ennek megvalósításától vissza. É nemes eszme iránti idegenkedéseket csakis akkor tudhatnám kellőleg igazoltnak lenni, hogyha az enyedi főiskola azon helyzetben állana, hogy képes lenne egy teljesen felszerelt bölcsészeti szakot tüstént előteremteni. Ez azonban mostanában aligha lesz lehetséges!

Egyetemi képzettség tehát az! a mi után a protestáns theologusnak is törekedni kell. Oda kell a magyar protestáns egyháznak is minden áron hatni, hogy ez eléressék; s ha pedig ez nem lenne lehetséges: akkor életképes és tanárképezdével egybekötött bölcsészeti szakot kell kollégiumainkban felállítani. Ne féljünk attól semmit, hogy a tudomány nagyobb mérvű s szabadabb iránybani fejlesztése ifju theologusainknak csak ártani fog. Ha talán ez egyeseknél meg fogna is történni, ettől sem lehet semmit sem tartani. Különben is ne feledjük el soha azt, a mit jelen századunk legnagyobb theologia Schleiermacher mondott, hogy a valódi theologus rendszeren csakis kétkedés és küzdelem után lesz tökéletesen éretté. — A római katolikus egyház saját céljainak megfelelőleg cselekszik akkor, hogyha theologusait a magasabb s szabadabb egyetemi képzettségtől elzárva, azok kiképeztetését, a hol csak lehet, egyenesen a szemináriumokra szorítja; de ez nálunk mindenestre ellenkeznék a protestáns egyház hivatása és rendeltetésével. Különben is, mint eddig úgy ezután is, csakis a tudományos képzettség lehet azon fegyver, a melylyel mi protestánsok, az anyagilag és számban bennünket hatalmasan felülmuló római katolika egyházzal megmérkőzhetünk; s ha valamelyik európai államban, úgy épen hazánkban kell nekünk oda törekednünk,

hogy, a mennyire lehetséges, a szellemi téren velök versenyt tarthassunk!

Miután így a protestáns lelkészszel, mint tanuló ifjuval foglalkoztunk, kövessük már most őt gondolatban azon pontig, a midőn mint rendes lelkész hivatalába belépett. Lássuk legelőször is lakóhelyét, hol a tisztán szoros értelemben vett hivatali foglalkozásoktól menten, még valami más nemű feladatnak is élhet.

A költők a vidéki lelkésznek házat megénekelték már nem egyszer gyönyörű és megragadó képekben, különösen pedig a wakefeldi és grünaui lelkészek életében. Én a lelkészi laknak ideális oldalát egészen más irányban keresem! A protestáns lelkésznek, kinek oly sokat kell mással a jóból közlenie, sokat kell sajátjává is tenni; épen ezért a lelkészt én magamnak egy jól berendezett könyvtár és tanulószoba nélkül nem is tudom képzelni. Épen itt vannak elágazva az ő erejének és hatásának leghatalmasabb gyökerei. A protestáns lelkésznek egyáltalában nem elég azon csekély theologiai, vagy pedig bölcsészeti képzettséggel megelégedni, a mit rövid pályája megfutása alatt magának megszerezhetett; neki folytonosan tanulni, művelődni s a kor helyesebb irányával együtt haladni is kell. A prot. lelkésznek sok tekintetben universalis képzettséggel bírónak is kell lenni, ha azt akarja, hogy hivei előtt becsültetése és tekintélye legyen. Ez azonban nem valami olyan karakter indellibilis, mit maga a felszentelés adhatna meg, ezt csakis folytonos munka és szorgalom által lehet elérnie. Hol is van ma már oly protestáns község, a mely lelkészénél többre ne becsülné a tudományos képzettséget, mint a gazdaszat teréni jártasságot? Miért nem törekszik tehát a lelkész oda, hogy hallgatói előtt e tekintetben is ne csak közkedvességű lehessen, de azok reá, mint a föld savára, tisztelettel és büszkeséggel is tekintessenek!

(Vége köv.)

Dr. Márk Ferencz.

KÖNYVISMERTETES.

Az oxfordi egyetem előtt s különböző alkalmakkor mondott beszédek Mozleytől.

(8-ik folytatás.)

A következő kilencz beszéd mind sokkal rövidebb az előbbieknél, épen felényiek s mivel néhány közülök, mint teljesen alkalmi, kevésbé is érdekes, ezeket már rövidebben ismertetjük. A tizedik beszéd textusa: Zsid. XII. 14. Kövessétek a békességet mindenkivel, és a szent életet, mely nélkül senki nem látja az Urat. Ez egyházi beszédben igen jó lecckét találnak azok, kik önzőleg azt óhajtják, hogy mindenki hozzájok alkalmazkodjék s ha valaki hajlamainál, vágyainál, természeténél fogva ezt nem teheti, azt mindjárt ellenségnek tekintik, a nélkül hogy békén túrnék annak saját egyéniségéből folyó külön elveit, vagy életmódját. Több különös köteleesség van — kezdi a szerző, melyben a keresztyénség s a világi bölcsesség találkoznak, mindegyik ugyanazon utat ajánlva. Ilyen a textusban ajánlott köteleesség is, nevezetesen hogy legyünk békében másokkal. A világi bölcsesség ajánlja ezt az életnyugalma, boldogsága végett, a vallást, mint a testvéri szeretet köteleességét. A tanács gyakorisága azt mutatja, hogy bizonyos erős hajlam van az emberekben ennek ellenkezőjére. Vannak ugyanis emberek, kik mindenkivel civódásba erednek egyszerű indulatosságából, heveségből, nem várván egy percet sem, hogy

*

megvizsgálják a dolog érdemét. Ismét mások roszakaratulag egyes személyeket választanak ki, mint a kik valódi, vagy képzelte bajaik okozói voltak; ezek sohasem felednek, vagy bocsátanak meg, mindig ártani akarnak. Ezek gonoszabb ellenségei a békének, mint a vak indulat emberei. Vannak ismét emberek — s ezekről tárgyal e beszéd — kik sohasem tudnak semlegesek lenni, bizonyos középállást foglalni el. Ha határozottan nem szeretnek valakit, okot keresnek, hogy gyűlölhessék; ellenségek lesznek, ha nem lehetnek barátok. S némelyek közülök bevallják ezt magukról, még pedig némi büszkeséggel, hogy nekik vagy szeretni, vagy gyűlölni lehet csak, ők vagy csak barátok, vagy csak ellenségek lehetnek. Ezt tekintik ők a nemes jellem jelegyanánt s ez eljárás természetesen nagyon sok ember iránt ellenséges érzelmekre hangolja őket. Gyakran gyöngéd, meleg szívű emberek fogadják el mindazáltal ez elvet, kik találnak rokon lelkekre, kiknek szíve némely más szívnek megfelel. S ha vizsgáljuk, van valami parancsoló ez elvben, mintha mondaná: mit akarnak ezen emberek, hogy nem tetszenek nekem s nem alkalmazkodnak izlésemhez? de másfelől ezen eljárás tökéletesen ellenkezik az apostol által letett törvénnyel: **k ö v e s s é t e k a b é k e s s é g e t.** A béke nem a valódi szeretet, ragaszkodás állapota, mert ez több a békénél; sem olyas állapot, mely valamely rosz indulatot megengedne: hanem a kettő között fekszik, magába foglalván minden szíves szándékot, tiltván a legkisebb vágyat is ártani, kerülvén, a mennyire lehet, minden vitát s alkalmat a sértésre. Oly viszonyok között, mint élünk, ez az egyedüli helyes út; hiszen nem lehet mindenki oly model után készítenve, melyet mi szeretünk s mindig lesz bizonyos különbség a hajlamokban, lelki ajándékokban, izlésben.

Néhány okot emlit föl aztán szerző, hogy mi hangolja ezen embereket oly eljárásra, mely annyi rejtett, ha nem nyílt ellenségeskedést idéz elő a világon. Elsőben is nagyon nehéz vigyáznunk magunkra s visszavernünk az ellenséges indulatok benyomulását a lelkiismeret egyszerű ellenállása által, ha nem segít abban valami természetes érzelm erős árama. Nehéz kötelesség ez, melyet azok, kik vagy csak szeretnek, vagy csak nem szeretnek, elmellőznek, kikerülnek. Továbbá ezen eljárás némi gyönyört is nyújt; van abban valami izgalom, melyet ez emberek szívök mélyében elébe tesznek a békés állapotnak; bizonyos küzdelmi légkörben élnek ők, mely elégtételükre szolgál, mely megfosztja az életet egyhangúsága, unalmasságától; feltöri az élet síkját, lapályosságát megváltoztatja; ingerlő szer az, mely mozgásban tartja a szellemeket.

Ezt tudva mondá már sz. Pál: **k ö v e s s é t e k a b é k e s s é g e t.** Nemcsak azokkal kell békességben lennetek, kiket szerettek, mert az elég könnyű, hanem azokkal is, kik iránt nincs okotok részrehajlásra, kik talán nem tetszenek nektek, nem illenek hozzátok. Ne keressünk izgalmakat apró czivódásokból, az élet egyenetlenségeiből, előítéletből, ellenszenvből. Szegény s beteges gyönyör ez, mely elnyomorit minden ezekben gyönyörködő lelkét. Még ha az emberek nincsenek is békében velünk, mi lehetünk úgy velük: **„K ö v e s s é t e k a b é k e s s é g e t m i n d e n e k k e l é s a s z e n t é l e t e t, m e l y n é l k ü l s e n k i n e m l á t j a a z U r a t.”** A békesség követését s a szent életet nem ok nélkül kapcsolja össze az apostol. Az ellenségeskedésben élés nagyban hátráltatja a szentségben való növekedést. A személyeskedés letöri, megbénítja a személyek szellemi növekedését, de a béke állapotában úgy él a lélek, mint egy öntözött kertben, hol az isteni forrás őrző szeme alatt a növény nő és

erősödik. Ez ellenségeskedés véget vet minden jóban való haladásnak; ki nem követi a békét, nem követi a szent életet. Vessük le ezen megalázó békét; szabadítsuk föl magunkat, szolgálván Istent, őrizvén saját szívünket, jót tevén szomszédainkkal s emelvén saját lelkünket.

A tizennyedik beszéd czime: **„A kívánságok ereje.”** Alapigéi: **Máté VII. 7. 8 Kérjetekek és megadatik nektek, keressétek és megtaláljátok; zörgessetek és megnyittatik nektek. Mert minden kérő megnyeri azt, a mit kér; és a kereső megtalálja a mit keres; és a zörgetőnek megnyittatik.** Az irás nagy súlyt helyez az erős kívánságok erejére szellemi dolgokban. Azt mondja: Ha az emberek valósággal jókká akarnak lenni, jókká lesznek; ha valósággal vágnak hit után, nyerni fognak hitet; ha valóban óhajtnak megvalósítani Isten jelenlétét, sikerülni fog ez nekik idővel. A könyörgés hatalma nem más, mint az erős kívánságok hatalma; a kívánságok könyörgések, ha az emberek hisznek Istenben s vágyaik az ő jelenléte körül képeztenek. A textus szerint: **kérjetekek és megadatik nektek; keressétek és megtaláljátok; zörgessetek és megnyittatik nektek.** Ha nem kérünk, vagy keresünk, vagy zörgetünk, nem nyerünk semmit. — Mily erősek vágyaink különböző világi előnyök után! Valamely pompás látvány, valamely kitűnőség hány szívet hoz mozgásba, mely ugyanoly nagyság után vágyakozik, álmodozik! A vágyak néha hatalmas ösztönökké válnak, melyek kényszerítik az embert annak megszerzésére, mi után vágyakozik. Mily közönséges dolog az is, hogy oly tehetségek birásával képzelődnek az emberek, melyek nincsenek hatalmukban. Innen van a sok utánzás a világban; az emberek próbálnak olyanok lenni, minőkül más embereket látnak. Maga a levegő, mely körülveszi az embert, vágyakkal van telve; boldog, vagy szomorú vágyakkal, a szerint a mint beteljesülést ígérnek, vagy nem. S alig van vágy, mely erkölcsileg ne érintene bennünket. — Vágyaink mutatják szíveinket

Ha már az emberek szívükből óhajtanák, hogy vallásosak legyenek, hogy higgyenek egy más világban s Isten arra vonatkozó ígéréteiben: az irás azt tanítja, hogy maga e vágy eszköz lenne azon állapot elérésére. Kivánd azt állandóan, buzgóan s vágyad teljesülni fog. De az emberek szívében nincs erős vágy vallásos hit után s nincs kedv az elkezdésre. Elismerik, hogy előnyös és helyes az, de nem tudnak magukban erős vágyat alkotni, hogy személyesen is bírják. Pedig a hit nemcsak kitűnő, felséges ajándék, hanem a jelenben legnagyobb boldogság. Néha világi emberek is elismerik ezt, óhajtanak hitet szerezni s irigylük azokat, kik hisznek. De jelenlegi állapotában sok ember nem is vágyakozhatik komolyan, vagy szívéből hit után. Ugy leköti a világ, hogy nem is alkothat vágyat szellemi tehetség, szellemi gyönyör után. A hit és vallásos hajlamok utáni vágnak a szív első vágyának kell lennie. De lehetséges-e ily kitűnő helyet adni e vágnak az elme világi állapotában? Az ember nem szabad annyira sem, hogy azt kívánja, mi neki legjobb, mi őt valóban boldoggá tenné. De a mi több, egy világi ember visszaretten attól, hogy ily változás történjék vele, hogy világi hajlamait szellemiakkal cserélje föl; attól fél, hogy az új élet üres és hideg élet lesz, mely az élet nevet sem érdemli. Csaknem fél azt kívánni, hogy szellemi legyen; retteg, hogy kívánsága teljesül, valami olyassá változik át, mi jelenlegi lényétől egészen különbözik. Jelenlegi ő önmagához függ, mint igazi, hű önmagához. Ily mély az emberi elme ösztönszerű érzése a valódi kívánság erejéről szellemi dolgokban.

Nem szigorú igazság-e az Isten részéről, hogy térítő s megújító kegyelme föltétlenül azt kívánja az embertől, hogy minden-
esetre óhajtsa, mielőtt megnyerné azt? Vegyünk egy embert,
ki nem hisz; nem igazságos-e, hogy mielőtt hitet nyerne, vágya-
kozzék az után. Isten oly kegyelmes, hogy hitet s vallásos szel-
lemet ad az embernek, ha kéri; de nem túlnagy kívánat-e az,
hogy kérje azt először? Oly mértékben nyerünk kegyelmet, a
mint óhajtuk azt.

Merd kívánni, hogy szellemi légy mondjuk a világias em-
bernek, ki visszaborzad e kívánságtól, mintha az halála volna,
vagy ki ha egyszer, reményében csalatkozva, vagy életunalmá-
ban kívánja is azt, visszavonja kívánságát azonnal, majdnem
kétségbeesett sietséggel, nehogy Isten szaván fogja s új szelle-
met öntsön beléje saját akarata ellenére. Az ilyennek azt mond-
hatjuk: merj te gyöngé, ingadozó lélek; merd mindenáron kí-
válni azt, mi főjavad. Nem halál az, hanem feltámadás a halál-
ból. Az új élet érdekteljes, telve vágyakkal. Merd kívánni, hogy
változzál meg s ne ijedj meg, mint gyermek, az új állapot elgon-
dolásánál. S azoknak, kiknek kételyeik vannak a vallás igazsá-
gára nézve, nem mondhatjuk-e: de betöltöd-e azt az első fölté-
telt, hogy t. i. kívánd, hogy igaz legyen az? Ha nem, itélhetsz-e
méltán a vallás bizonyítékairól? Tekintettel az örök élet ke-
resztvény tanára, ha úgy végződik a földi lét, mint sejtjük: di-
csőséges, boldog, örökké tartó állapotban, mindenestre kötelezve
vagyunk óhajtni, hogy ez igaz legyen. — Észszerűen kötelez-
ve vagyunk, hogy azt kívánjuk igaz eredmény gyanánt, mi a
legjobb, legmagasabb. Itt a vágy kötelességgé válik. Egy ok iga-
zolni csak, ha nem kívánkozunk az emberi lét ily folytatása
után, nevezetesen hogy az eszme, bár szép és remek, ha meg-
vizsgáljuk, a képzelem pusztá teremténye gyanánt tűnik föl és
hogy nem kötelezhető annak hívése, mi lehetetlen. De mi a le-
hetetlen egy dicső, végnélküli létezésben? Talán végnélkülisége?
De hát miért szünnék meg valaha a személyi létezés? Létezés-
ünk minden percében sokkal természetesebb eszme, hogy a
jövő percben is létezzünk, minthogy ne létezzünk. Az örök lé-
tezés bármily roppant gondolat, sokkal természetesebb, mint a
korlátozott létezés fogalma. Vagy talán az élet dicsőségében
van a lehetetlenség? De miért ne emelkednék a létezés foka?
Van ok reá, hogy miért ne lenne az örök boldogság egy va-
lódi jövő?

Ha semmi lehetetlen sincs a vágyban, nincs-e az ember
láthatólag kötelezve, hogy óhajtsa, miszerint az örök élet tana
igaz legyen? A józan ész támogatja e vágyat; a vágyat egy siron-
túli élet, boldog halhatatlanság után. Maga az emberi szív vá-
gya, az epedés, a jövő élet utáni vágyakozás bizonyíték a mel-
lett. A jövő lét legfőbb igényt emel az emberi szív fölött s így
helyet kell ott foglalnia, mint komoly kívánságnak. Ha nincs
meg ez a vágy a jövő élet után, hogy érdemeljük meg annak
hívését? Ha annyira el vagyunk merülve a jelen életben, hogy a
jövő még kívánásra sem érdemes szemünkben, ha nem vágya-
kozunk utána: hogy várhatjuk, hogy megláthassuk saját lé-
nyünkben a számára készített mély alapot? El van az rejtve
előlünk. Könyörögjünk, hogy legyenek jó vágyaink, hogy az után
óhajtozzunk, mi valóban a legfőbb jó, a legjobb dolog reánk
nézve és hogy a jó ígéret elnyerése céljából, alkottassunk úgy,
hogy azt szeressük, mit Isten parancsol.

(Folyt. köv.)

Csiky Lajos.

B E L F Ö L D.

Az eperjesi jogakadémia visszaállítása.

(Kivonat az „Eperjesi Lapok“ 26-ik számából.)

„Az eperjesi ev. kollégium állandó választ-
mányának f. é. jun. 10-én tartott közgyűlése.“ Az
elnök felügyelő felterjeszti:

a) Czékus István szuperintendens Rozsnyón 1877. május
16-án kelt 687. sz. átiratát, melyben hivatkozással a múlt évi
egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 33-ik pontjára, a kollégium
felszólítatik: „hogy a jövő egyetemes gyűlésre részletes költ-
ségvetést terjesztszen be, s a mennyire lehet, tegyen javaslatot
arra nézve, honnan és mimódon lehetne az ezen intézet újbóli
felállítására a szükséges költségeket kiállítani, továbbá intézke-
dés kéretik az iránt, hogy a javaslatok előleges megvitatás, s a
ker. gyűlés elé való terjesztés végett, f. é. aug. 1-ig a szuperin-
tendensi hivattal közöltessenek.

b) Szab. kir. Eperjes városa polgármesterének és h. főjegy-
zőjének Eperjesen 1877. január 10-én kelt 196. d. számú átirat-
tukat, melyben a kollégium felügyelőségét a városnak jegyző-
könyvi kivonatban az átirathoz csatolt ama végzéséről értesítik,
melyszerint szab. kir. Eperjes városa közönsége tekintetbe vévén
egy részről a jogakadémia visszaállításából bekövetkezendő for-
galmi felemelkedést s ennek a város minden rendű lakosára ki-
terjedő jótékony hatását; Eperjesen 1877. január 10-én tartott
bizottsági közgyűlésében határozta: hogy azon esetre, ha az
itt létezett, de legközelebb megszűnt jogakadémia a fennálló
szabályok szerint jogtudományi karrá átalakítva s államvizgá-
latok tartásának jogosultságával ellátva Eperjesen visszaállita-
tik, azt az ekénti visszaállítás időpontjától kezdve, tíz egymás-
után következő éveken át, betudva az 1877. június 27-én
tartott városi bizottsági közgyűlésben 1865. és 1719. sz. a. ötévi
időtartamra már is beszavazott évenkénti 500 frtnyi járadékot
házi pénztárból évenkénti 1000 azaz ezer o. é. forinttal segé-
lyezni fogja.

c) Az eperjesi kollégium részéről 1877. május 19-én tar-
tott felügyelői értekezletből a jelenleg szünetelő jogakadémia
ujra életbeléptetésének előkészítésére Kardos Tivadar elnökle-
te alatt kiküldött öt tagu bizottság f. é. május 26-án tartott gyűlé-
sének jegyzőkönyvét, melyben a jogi karra vonatkozó költség-
előirányzata 11000 frt szükséglettel, 3557 frt 15 kr. meglévő s
bizton várható fedezettel s 7452 ft 85 kr. hiánnyal állapítván
meg, javasoltatik, hogy e hiány fedezésére szükséges eszközök
s módok megállapítása s haladéktalan alkalmazása végett
egy tekintélyes és tevékeny tagokból álló nagyobb cselekvő bi-
zottság küldessék ki, mely a város által kiküldendő hasonló bi-
zottsággal egyesülvén, a tevékenység terére lépjen.

a) Czékus István szuperintendens átirata tudomásul vétet-
vén, határozatik, hogy az ephoratus útján a kívánt időre t. i.
augusztus 1-jéig a szuperintendensi hivatalhoz küldessék be
részleteiben a t. p. alatt vázolt költségvetés s egyuttal értesit-
tessék az eddig a jogakadémia visszaállítása érdekében tett lé-
pések eredményeiről.

b) Szab. kir. Eperjes városa képviselőtestületének f. évi
január 10-iki határozatával a jogakadémia visszaállítása esetére
ez intézet javára fentkitett módon 10 évre, évenként 1000 frtot
megállapított nagylelkű adománya forró hálával fogadtatván a
fent tisztelt város képviselőtestületének a visszaállítandó e jog-

akadémia e kegyes pártfoglalásért külön átirathban is kifejezendő jegyzőkönyvi köszönet szavaztatik s egyuttal határoztatik, hogy sz. kir. Eperjes városa képviselőtestülete kerestessék meg az iránt, hogy az általa ily nagylelkű módon kezdeményezett ügy érdekében ne terheltezzék a kollégium részéről a jogakadémia újra életbeléptetése ügyében kiküldendő cselekvő bizottsághoz maga részéről, s maga is az ügyért buzgó tevékeny egyéneket menesztieni s általában azon cselekvő bizottságot eljárásában telhetőleg támogatni és pártfogolni.

c) Az ötös bizottság által megállapított jogakadémia költségelirányzata helyeslő tudomásul vétetvén, s a hiány fedezésére vonatkozó javaslatai elfogadtatván, — ezennel a jelenlegi szünetelő jogakadémia újra életbeléptetése céljából s különösen a költségvetésben mutatkozó hiány fedezésére szükséges eszközök s módok megállapítása s haladéktalan foganatosítása végett Belenyik Almásy István mint elnök s Kardos Tivadar mint alelnök vezetése alatt több urakat kér föl a cselekvő bizottság tagjával. Ezen bizottság utasittatik, hogy sz. kir. Eperjes városa részéről hasonló célzattal kiküldendő bizottsággal egyesülvén a célnak megfelelőleg szervezkedjék s a kitzított cél érdekében saját belátása szerint a cselekvés terére lépjen.

Végül határoztatik, hogy Sárosmegye főispánja s alispánja e bizottság kiküldetéséről értesítsenek s kéressenek meg az iránt, hogy e bizottságban mint ennek protectorai bölcs tanácsukkal részt venni és a bizottságot teendő lépéseiben támogatni s pártfogolni kegyeskedjenek.

Közli :

V é r t e s .

A vértésaljai ref. egyházmegyei lelkészi értekezlete.

A fontos események és az ujabban és ujabban felmerülő kérdések, melyek helyes megoldásra várnak, arra indítják a gondolkodókat, hogy egyesült erővel, összetett akarattal működjenek s törekedjenek betölteni azt a munkakört, melyet számukra kimért társadalmi állásuk.

A vértésaljai e. m. lelkész kara is meghódolva a kor parancsának, f. é. jun. 19-én Sukozi hűvös erdejének üdítő árnyékában Koncz Imre főesperes ur összehívására lelkészi értekezlet alakuló gyűlését tartotta, mely gyűlést összekötötte nyári mulatsággal. — Ezen értekezletről azt hiszem legtárgyilagabb tudósítást aként nyújthatom a t. olvasó közönség elé, ha annak rövid jegyzőkönyvét közlöm :

1. Koncz Imre főesperes ur melegen üdvözlö az összejötteket, vallásos szeretetre buzdított s hazafiai hűségre lelkesített szép és tartalmas megnyitó beszédével. Érinté a sukozi reform. egyház messze századokba nyúló multját, továbbá szabadságharcunk egyik fényes jelenetét a szomszédos pákozdi csatát; s ezekből kifolyólag mondá :

Ime e hely úgy a reform. anyaszentegyházra, mint édes hazánkra nézve felette nevezetes és kedves, egyesíti a vallásos és a hazafiai érzelmet, s mindkettőt emeli. Egyesüljön bennünk is a két szent érzelm, legyünk igazán vallásosak és rendithetlennül hű honfiak, hogy terjedjen az Isten országa, boldog és virágzó legyen édes hazánk.

Ezen történeti hasonlatokban felette gazdag megnyitó beszédet a jelenlevők leglelkesebb éljenzése zárta be.

2. Koncz Imre ur felhívja a jelenlevőket, hogy ezen összejövetelt jelentsék ki, a vértésaljai reform. egyházmegyei lelkészi értekezlet alakuló gyűlésének, s ezzel alakuljon meg az értekezlet.

Az alakulás egyhangulag kimondatik azon kijelentéssel, hogy száraz és merev hivatalos színezetet az értekezlet nem vesz fel, hanem ebben a kölcsönös baráti szeretet fog uralkodni. De minthogy a legkisebb társulat és szövetkezet fej nélkül nem lehet, s hogy megállapodásai időről időre megmaradjanak, elnök és jegyző választása határoztatott.

3. Választás.

Elnöknek kitörő lelkesedés mellett Koncz Imre ur választatott meg, jegyzőnek V. Balogh Lajos.

4. Elnök előterjeszti az értekezlet első vitatárgyát a vasárnap ügyét. Jelzi a mozgalmat, melyet tapasztal ez ügyben, úgy a külföldön mint hazánkban, s időszerűnek véli, ha a mi értekezletünk ez ügyben véleményt nyilvánít.

Társadalmi uton javítani a bajon — egyedül — nem lehet, hanem, a társadalom és politikai hatóság kölcsönös egyesülése és működése eredményezhetné azt, hogy a vasárnap szigoruan megünnepeltessék. Ezért értekezletünk helyén levőnek találja, ha azok, kik hazánkban a vasárnap ügyét kezeikbe vették, az országgyűléshez kérvénnyel járulnának, szigoru intézkedést kérelmezve a vasárnap megtartását illetőleg.

5. Az értekezlet elfogadta azon indítványt, hogyha Debreczenben egy tervben levő „protestáns, irodalmi társulat“ csakugyan létrejöhet, szives készsággel pártolni fogja azt.

6. Máté József ur következő kérdést tette fel: Isteni tiszteleten kívül szabad-e keresztelni s ha igen, kötelelessége azt elvégezni a lelkésznek?

Szabad, és a vallásos kegyeletet, a lelkészi hivatal rendeltetését tekintve, azt a lelkész bármely időben végrehajtani köteles.

7. Mészöly Pál ur felhívja, hogy ő családkönyvet készít s vezet, ebbe beírja mindazokat az adatokat, melyek anyakönyvi tekintetben az egyes családokat illetik. Ezért midőn valamelyik híve más egyházban kél össze, az erre vonatkozó esketési anyakönyvi kivonatot kérelmezi az ottani lelkész urtól, többen meg is küldték, de találkozott olyan is, a ki azt megtagadta; ennél fogva indítványozza: mondja ki az értekezlet, hogy egyik lelkészi hivatal a másiknak anyakönyvi kivonatot azon célból, hogy az a családkönyvbe beirattassék — tartsa szolgáltatási kötelelességének a felkérés folytán megküldeni.

Az indítvány egyhangulag elfogadtatott s az értekezlet megállapodásának nyilvánított ki.

8. Viszályos házasságban meddig terjed a lelkészi teendő?

E kérdésre következő feleletet ad az értekezlet: A lelkész a viszályos házastársak között mint békéltető működik, ha a békéltetés nem sikerül, a tapasztalt gyűlölségről a kérő fél részére a lelkészi bizonyítványt kiadja.

9. Elnök kérdi, hogy hány gyűlést óhajt tartani évente az értekezlet, s mily módon?

Az értekezlet egy gyűlés tartását határozza, s az mindenkor a nagy természetben szerény mulatsággal legyen összekötve. Ha azonban az elnök értekezleti gyűlés tartását szükségesnek találja, azt bármikor összehívhatja.

10. Koncz Imre ur végezetre ismét gyűjtő beszédben a testvéries szeretetet ajánlva az értekezleti gyűlést felosztatja.

A gyűlés az elnök éljenzésével eloszlott, hogy az erdő hűs árnyában barátságos mulatságban fűszerezze az életet s altassa el annak gondjait s szorosabbá tegye a kölcsönös rokonszenven alakuló nemes barátságot.

Jegyzette s közli :

V. Balogh Lajos.

K Ü L F Ö L D.

Az egyetemes presbyterián gyűlésnek megnyitása
Edinburghban 1877. jul. 3-án.

Azon nemes eszme, mely a világ összes presbyteri egyházait az utolsó időkben oly annyira élénken foglalkoztatá, elvégre is csakugyan megvalósult! E hó 3-ika volt azon nagy nap, a midőn majdnem negyedfélszáz hittestvér találkozott egymással a ködös Skóciának remek szépségű metropolisában, a lelkes s puritán érzelmű nagy reformátornak Knoxnak városában. Összejöttek e hitrokonok, nem azért hogy megmutassák a más hitelvet vallóknak, hogy a presbyterianismus még ma is egyik élő s az egész világot jótékonyan átható szellemi hatalom; nem is azért, hogy e tettökkel, több mint 300 év lefolyása után, a presbyteri rendszer tulajdonképeni megalapítóinak: Kálvin és Knox dicső emlékének áldozzanak: hanem sokkal inkább azért, hogy így együttesen értekezzenek a különböző presbyteri egyházak jelenlegi helyzetéről, viszonyairól; együttesen mondják el egymásnak közös bajaikat s ha a szükség úgy kívánja, együtt intézkedjenek ezeknek orvoslásáról is! Mindenesetre nagy és szép czélt tűzött ki maga elé ez e történelmi fontosságú gyűlés, s ha mindent meg nem valósíthat is; de egy tényező meg fog történni, nevezetesen közelebb hozza a presbyteri alapokon álló különböző egyházakat egymáshoz, hogy így a „szereketben egygyek” lehessenek, s együtt haladhassanak a keresztyén-ség isteni zászlója alatt mindaddig, míg be nem teljesedik az Idvezítő ama szózata: „Leés pedig egy akol és egy pásztor!”

A gyűlés kezdetét 3-án délelőtt egy alkalmi egyházi beszéd előzte meg, melyet a Szt. Giles*) nevű székesegyházban tartott Flint edinburghi hittanár; alapigéül vevén fel János XVII. 20—21-ik versét. Szónok szólt a „keresztyén egységéről”, kiemelve beszédében, hogy mik azon tényezők, melyek akadályozzák a különböző keresztyén felekezeteknek egymással való egységét, — s miben áll már tulajdonkép ezeknek valódi egysége.

Ugyanazon nap délutánján a szabadegyház gyülekezési termében jöttek a követek össze. Elnökölt Dr. Crosby a new-yorki egyetem kancellárja (Chancellor). Jegyzők választása s néhány barátságos szóváltás után, Dr. Thomson András edinburghi lelkész felhívta a tagokat, hogy fejezzék ki szívélyes köszöneteket azon egyénnek, kinek köszönhető főképen az, hogy az összes presbyteri egyházak legelső egyetemes gyűlésének tagjai, Edinburgh falai közt találtak barátságos fogadtatásra. Ez pedig Dr. Blaikie edinburghi hittanár, ki a mult nyáron, az ügy iránti nemes lelkesültségtől indítva, majdnem fél Európát utazta be, csak hogy a presbyterián nagy szövetség eszméjét annál általánosabbá tehesse. A tagok mindenesetre csakis örömmel fogadták Thomson lelkésznek ez indítványát. A tanácskozást aztán egy barátságos luncheon**) rekeszté be, hol a tagok kivétel nélkül mindnyájan megjelentek.

Este a követeket, Edinburgh polgárainak részéről, a város polgármestere, Lord Falshaw fogadta a tudomány és szépművészetek csarnokában (Museum of Science and Art).***) A

*) Sokan azt állítják, hogy Skócia nagy reformátorának Knoxnak hamvai a templom sírboltjában nyugosznak.

**) Luncheon (villásreggeli), mely Augolhonnak csaknem minden tebetösebb családjánál szokásban van, rendszeren 1—2 óra közt szokott megejtetni.

***) Az itt megjelent férfiak és nők száma több mint 6 ezerre tehető.

„Daily Review” edinburghi napi lapnak julius 4-iki száma, mely után ez összejövétel rövid leírását közöljük, egész elragadtatással szól a fogadtatásról. Már 8 órakor pontban annyira megtelt az óriási terem, hogy alig maradt fenn annyi tér, a hol a világ minden részeiből ide összejött követek a terem közepére bevonulhattak volna. Itt fogadta őket Edinburgh polgármestere szívélyesen, baráti szeretettel, biztosítva az idegen földről ide fáradt hittestvéreket, a skót főváros polgárainak rokonszenve és szeretetéről.

E rövid beszéd után Skóthonnak egyik tekintélyes világi főura Lord Balfour szólt, hasonlóan azon szívélyes fogadtatásról emlékezve meg, melylyel az idegen követek Edinburgh falai közt találkozni fognak. Nézete szerint alig is van város e széles világon, mely méltóbb helye lett volna a gyűléskezésnek, mint épen Edinburgh; s kívánta, hogy valamint a multban és a jelenben, úgy ezutánra is hadd maradjon meg az az igazi presbyterianismus metropolisa.

Most jött már tulajdonképen a külföldi követekre a sor.

Legelőször is Amerikából Dr. Adams new-yorki jeles lelkész válaszolt, megköszönvén az amerikai hitrokonok nevében azon kitünő fogadtatást, melylyel találkoztak akkor, a midőn a messze távolból, az átlanti nagy tengeren túlról ide érkezve, Skócia határain kikötöttek. Biztosította beszédében a Skót hittestvéreket arról, hogyha ők még ma is Knoxnak azon szószékével dicsekedhetnek, melyről tartott tüzes beszédeivel ő ujjáteremté egész Skóciát: úgy ők, Amerikában, ennél hatalmasabb eszközzel kérkedhetnének, mert az amerikai presbyteriánusok közt még ma is folytonosan Knoxnak dicső szelleme él és uralkodik. Ugyancsak ő utána szólt még röviden egy másik amerikai képviselő Dr. Plumer is.

Majd Monod montaubani hittanár, mint a francia ref. egyház egyik képviselője lett bemutatva a hallgató közönségnek, ki francia tüzzel, lelkesült szavakban köszönte meg a skótok barátságos fogadását. Monod után Dr. Presseuse párisi híres lelkész emelt szót, még pedig francia nyelven, lelke egész hevével üdvözölve azon nagyszerű eszméket, melyeket a presbyterián szövetség megvalósításul maga elé kitűzött.

Ezután hazánkra került a sor. Balogh Ferencz mint a magyar ref. egyház képviselője üdvözlé a gyűlést egész egyháza nevében; s egyszersmind azon forró óhaját fejezé ki, hogy vajha a presbyteri szövetség még közelebb hozná e két testvér, t. i. a skót és magyar ref. egyházat egymáshoz.

A külföldi szónokok sorát Dr. M'Cosh a princetoni (Amerika) theologiai szeminárium igazgatója rekeszté be, köszönetét fejezvén ki a polgármester neje Lady Falshaw iránt, ki megjelenése által egészen családias színezetűvé igyekezett tenni az esti összejövételt.

A gyűlés esti 11 óra után ért véget.

Ennyit tehát röviden a gyűlés megnyitásáról, a hozzánk beküldött angol lap után. A tulajdonképeni gyűlés csakis a következő nap, vagyis jul. 4-én kezdődött meg; s erről, valamint általában véve a gyűlés további lefolyásáról, Lapunk legközelebbi száma kimérítő tudósítást fog hozni.

Dr. Márk Ferencz.

K Ü L Ö N F É L E K.

— Rácz Károly m.-gyoroki református lelkész, a Máté evangyéliomára írt magyarázatát már sajtó alá adta. Jóllehet eddig még mindössze csakis 70 előfizető jelentke-

zett. Figyelmeztetjük a lelkésztársakat, hogy a kik e művet még megszerezni óhajtják, megrendeléseiket e hó végeig egyenesen szerzőhöz intézzék. Ajánljuk a buzgó és munkás írók az illetők figyelmébe.

— R a a b Károly zólyomi ág. h. ev. főesperes ur felkért bennünket a következő soroknak közlésére: „A hazai protestáns közönség ismét nagyobb érdekeltséggel kezd foglalkozni a zsinatkérdéssel. Időszerűnek tartom tehát mindkét felekezeti evangélikusokat a következő műre figyelmeztetni: „**Synodalia.**“ Értekezés, melyet a zólyomi ág. h. ev. papi tanácskozmány alkalmával az 1871. jun. 14-én tartott Doleschall Sándor zólyomi főesperes. Kiadatott az esperesség kívánságára s költségén.“ Összesen 60 lapra terjed; ára 30 kr. (keresztsszalagban 34 kr.) Tárgyalja az ág. h. ev. egyetemes gyűlés által közrebo-csátott zsinati előmunkálatot. Kapható alólirott nál tót nyelven is 20, illetőleg 24 krért.

— E hó elsejétől kezdve Debreczenben ismét egy új lap indult meg „Polgártárs“ czimvel. Szerkesztő Szatmáry Károly. Előfizetési ára egy évre 6 frt. A mennyiben e lap — mint két első számából kivehettük — figyelmét a t a n ü g y t e-rére is kiterjeszti: megjelenését örömmel üdvözöljük.

— A bires „bá s e l i hittérítői intézet“ szokásos évi ün-nepélyét épen a napokban tartá meg. A derék intézetnek jelenlegi igazgatója J o s e n h a n s lelkész. — Összes évi bevétele 861,000, kiadása pedig 764,000 frankra rug; s így tehát a fen-maradt összeg 97,000 frank, a mi mindenesetre örvendetes ese-mény már a jelenlegi időkben! Az intézetben képzett hittérítői növendékek összes száma 96, kik leginkább württembergi szü-letésűek. Legtöbb hittérítői állomásaik vannak: Indiában, Áf-rikában és Chirában. Éz ünnepély lefolyásáról különben Lapunk később bővebb tudósítást is fog hozni.

— A z e g y e t e m e s presbyterián zsinat megnyitási ün-nepélyéről B e t h l e n d i Endre urtól is vettünk tudósítást; e czikk azonban csakis akkor érkezett meg, midőn Lapunk kü-l-föld i r o v a t a teljesen ki volt szedve. Egyébiránt a gyűlés to-vábbi folyamáról tudósítást az ő tollából veszik olvasóint.

— T é s e n f a és S z a p o r c z a felsőbaranyai egyesül egy-házakban a lelkész Sz—n, a tanító pedig T—n lakik. Közelebb a lelkész meghalt, a tésefniaiak fellázadtak, s azt követelik, hogy nekik is papjuk legyen, a tanítói hivány legyen egyszersmind papi hivány is. Pedig csak egyesülten élhetnek meg, elszakadva mindkettő okvetlen végelgyengülésbe fog esni.

— A felekezeti iskolaszékeket, több reform. egyház akként alakította meg, hogy a presbyterium s annak elnökei, a gyülekezet által egyszersmind iskolaszékeknek is nyil-vánítottat. Nézetünk szerint kisebb egyházakban másként tenni nem is igen lehet.

— A d u n á n t ú l i református egyházkerület lelkészvá-lasztási intézménye ellen azon egyházkerület kebelében mind-inkább növekednek a nézetek eltérései, — közelebb egyik befo-lyásos hivatalnok Budapestén így nyilatkozott: „A választási szabályzat egy pár egyéntől erős támadást szenvedett, s néme-lyek korszerűtlennek tartják, de a kik betekintenek az üzelmek sötét termébe, melyet a választásoknál az ifjabb nemzedék el-követ, szoros kötelességévé teszi az egyházkerületnek, minden erővel fentartani a szabályzatot.“ — Így tehát nincs kilátás a hatályon kívül tételre.

Szerkesztői üzenetek:

— R. I. urnah Gyöng. Érdekes tartalmu értekezését T. S. urtól átvettük; azt hiszem, hogy rövid időn sort kerithetünk reá.

— M. P. urnak. H.-B.-ben. Czikke néhány nap óta már szer-kesztőségünknel van. Hogy kiadhassuk: némi változtatást kell rajta tennünk.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Épen most jelent meg s egyedül csak a szerzőnél kapható

Gyász- és sirbeszédék

(prédikációk, imák, sirversek) czimű munka.

➡ **Ára 1 frt 50 kr.** ➡

A füzet csinosan van kiállítva, szép tiszta nyomás, nagy nyolczadrét alakban. Tartalmaz: 16 sirbeszédet különféle ko-rúak felett zár-imákkal versben; 10 udvaron mondandó gyász-beszédet s imát prózában; 8 prédikációt s két emlékbeszédet (a. Deák Ferencz felett, b. egy sarkó felállításakor elmondottat). Végre tartalmaz 20 különféle korúak felett mondandó u. n. sir-verseket.

Ajánlom e művet azon ifju lelkésztársaim figyelmébe, kik a korszerűtlen, hosszú és unalmas halotti prédikációkat a térről lezorítani akarják; e rövid gyászbeszédekkel nekem azt tenni minden erőszak nélkül sikerült. Ajánlom a t. tanító urak figyelmébe is, mert művem jó részt versekből áll s búcsúztatók helyett szintén sikerrel használhatók némely darabok.

A pénz beküldése, vagy egyszerű megrendelés után a könyv bérmentve vagy utánvétellel azonnal küldetik posta for-dultával.

Szegszárd, 1877. május hó.

Borzsák Endre,

ref. lelkész.

3—4

Pályázat.

Az eperjesi ág. hitv. ev. kerületi hittanintézetnél az 1877/8-ik tanévvel egy rendes tanári állás betöltendő. — Ezen állással a hit- és erkölcsstan tanítása és az új-szövetség magya-rázata van egybekötve. Rendes évi fizetés 1200 frt és tandij-osztalék. — Pályázók kérvényeiket, melyekben életkoruk, álla-potuk, tanulmányaik, nyelvismereteik és eddigi netáni szolgálataik okmányokkal igazolandók, f. évi augusztus hó 10-dik napjáig a szuperintendens: hivatalhoz Rozsnyóra küldjék be.

Rozsnyón, 1877. július 9.

Czékus István,
szuperintendens.

1—3